

EPISTULA LEONINA

IC

PERIODICUM LATINĒ SCRIPTUM,
 QUOD ĒDITUR
 E DOMO EDITORIĀ INTERRETIALI
 CUI NOMEN EST
LEO LATINUS

<http://www.leolatinus.de/>

N.B.! EPISTULAS LEONINAS ACCIPIS **GRATIS** ET **SINE ULLĀ OBLIGATIONE**. NAM LEO LATINUS PUTAT HOMINIBUS LATINAM LINGUAM DISCENTIBUS AUT DOCENTIBUS CORDI ESSE VERBA LATINA. **SI TAMEN TALES EPISTULAS ACCIPERE NON VIS, RESCRIBE HOC NOBIS: TUM STATIM NOMEN TUUM EX INDICE ACCEPTORUM TOLLEMUS.**

HŌC TEMPORE DUO FERĒ MILIA HOMINUM LATINĒ DOCTORUM ACCIPIUNT EPISTULAS LEONINAS ELECTRONICĒ MISSAS. EPISTULAS LEONINAS I-XCVI INVENIES IN INTERRETI SUB HAC INSCRIPTIONE, QUAE SEQUITUR:

<http://ephemeris.alcuinus.net/leonina/>

MAXIMĒ ID CURAMUS, UT COPIAM VERBORUM LATINORUM CONVENIENTER AUGEAMUS ET TEXTŪS MODERNOS CUIUSVIS ARGUMENTI QUAM OPTIMĒ IN LATINUM SERMONEM CONVERTAMUS.

ROGATUR, UT MANUSCRIPTA MITTANTUR VIĀ ELECTRONICĀ. MENDA SIVE GRAMMATICA SIVE METRICA, QUOAD FIERI POTEST, TACITĒ TOLLUNTUR.

EN HABES EPISTULAM LEONINAM
UNDECENTESIMAM (99) !

ECCE GRATUM VER OPTATUM.....	03-04
DE REBUS PASCHALIBUS (II)	
4. DE LEPORE PASCHALI	
4.1 Generalia.....	05
4.2 Choerogryllus cum lepore confusus: Loci biblici.....	06-08
4.3 <i>Mario Ludwig</i>	09-11
4.4 <i>Pinchas Lapidè</i>	12-13
4.5 <i>Iohannes Richier</i>	14-19
4.6 <i>Manfred Becker-Huberti</i>	20-26
4.7 Insigne episcopi leporarium.....	27

LEO LATINUS OMNIBUS HOMINIBUS LATINITATEM AMANTIBUS
SAL.PLUR.DIC. S.V.B.E.E.V.

Cara Lectrix, Care Lector,

valdè gaudeo, quod mihi licet Tibi offerre Epistulam Leoninam undecentesimam.

*Hac Epistulâ Leoninâ agitur de rebus vernalibus et paschalibus. **Ver** gratum et optatum postquam salutavi Carminum Buranorum verbis Orffianisque modis musicis laetissimis, alteram partem tibi praebeo tractatûs mei paschalis. Qua in parte tracto animal, quod rarissimè videtur, sed parvulis est gratissimum: **leporem illum paschalem**. Mira haec creatura ficticia quando et unde exorta sit, disseritur a viris doctissimis, quorum verba verè digna mihi visa sunt, quae in Latinum converterem.*

Tu autem pancraticè vale et perge mihi favere!
Medullitus Te salutat
Nicolaus Groß

<http://www.leolatinus.com/>

LEO LATINUS

Senden ex oppidulo Bavariae Suebicae, d. Saturni,
02. m. Apr, a.2016

Ecce gratum et optatum
Ver reducit gaudia:
Purpuratum floret pratum,
sol serenat omnia,
|: iam iam cedant tristia! :|
|: Aestas redit, nunc recedit
Hiemis saevitia. :|

<https://www.youtube.com/watch?v=f0bMxsNc7I4>

VER. Pinxit *Giuseppe Arcimboldo* (1526-1593). Audi Carmen Buranum illustre, quod incipit verbis, q.s. «Ecce gratum et optatum» secundum melodiam *Caroli Orff* canitur ab Londinensi Orchestrâ Symphoniae dirigente *Richardo Hickox*.

ECCE GRATUM

**Ecce gratum
et optatum
Ver reducit gaudia.
purpuratum
florete pratum.
Sol serenat omnia.
iam iam cedant tristia!
Aestas redit,
nunc recedit
Hiemis saevitia.**

**Iam liquescit
et decrescit
grando, nix et cetera.
Bruma fugit,
et iam sugit
Ver Aestatis ubera.
illi mens est misera,
qui nec vivit,
nec lascivit
sub Aestatis dextera.**

**Gloriantur
et laetantur
in melle dulcedinis
qui conantur,
ut utantur
praemio Cupidinis.
simus iussu Cypridis
gloriantes et
laetantes
pares esse Paridis.**

DE LEPORE PASCHALI

LAETUM FESTUM PASCHALE! Ecce paschalis chartula cursualis, cuius sigillum a.1904 est impressum¹. Lateri imaginis inscripta sunt haec verba: *Nun haben sie's deutlich gesehen, die Beiden, Wohin seine Gaben der Hase gesteckt, Ei, werden Euch morgen die Andern beneiden, Wenn Ihr alle Eier zuerst entdeckt!* – i.e. Latinê: Nunc ambae clarê viderunt, quo lepus dona sua abderet, eia, alii cras quantum invidebunt vobis, quae omnia ova inveneritis primae!

Lepus paschalis est animal fabulosum, quod secundum morem paschalem traditum a parentibus narratur liberis ova depingere et in hortum abdere. Itaque talia ova a parentibus horto imposita mane diei Dominici (aut Lunae) paschalis a parvulis quaeritantur.

¹ cfr <http://www.goethezeitportal.de/digitale-bibliothek/quellen-und-studien-zur-bildungs-und-kulturgeschichte/ostern-2014.html>

QUOMODO E CHOEROGRYLLO SIVE PROCAVIĀ FACTUS SIT LEPUS PASCHALIS

Choerogryllus¹ (*Procavia capensis*) est animal mammale cuniculi magnitudine, marmotae sive muri Alpino simile. Choerogryllus in Israhelia fere ubique invenitur, sed praefert plagas saxosas, discissas. Hoc animal in Vetere Testamento bibliae memoratur, sed ab Hieronymo aut alio interprete bibliae Latino per errorem habetur pro lepore (Psalmi 104,18; Proverbia 30,26).

Choerogryllus quibus locis biblicis inveniatur

In variis terris Europaeis ovum factum est symbolum festi paschalis, si tardissimê, aevo medio, fortasse iam prius. Praeterea ex aetate Ambrosii lepus habetur pro symbolo resurrectionis. Tempore mediaevali christiana vis leporis symbolica apparuit multis in imaginibus. Certê ipsa fecunditas leporis spectat ad tempus vernale, sed adhuc incertum est, quatenam ratio intercedat inter leporem et morem ovorum paschalem. Solent afferri hypotheses quae sequuntur:

¹ hebr. שפן *šāfān*, theod. Klippschliefer, Klippdachs; angl. rock hyrax; fr. daman des rochers; hisp. damán roquero; ital. irace del Capo.

1. Nonnullis in ôvis paschalibus aetate maturâ depictis invenitur imago trium leporum, id est imago trium leporum, qui in summâ sunt tribus tantum auribus, qui tamen propter usum aurium duplicem singuli habent binas; haec imago hodie est symbolum trinitatis (vis originalis est incerta). Fortasse homines hac imagine perceptâ mente finxerunt leporem esse ovorum apportatorem.

2. Loco quodam biblico (Psalmi 104,18) in versionibus vetustioribus memorantur *lepores*. In causâ fuit versio Latina loci Proverbiorum (30,26), in qua Hieronymus verbum hebraicum שָׂפָן *schafan* (choerogryllus, zool. *Procavia capensis*) reddidit verbo latino, q.e. *lepusculus*. Inde ex aetate antiquitatis posterioris hic locus habebatur pro symbolo hominis infirmi (leporis), qui aufugit ad saxa (Christum). Hac interpretatione exorta est vis symbolica leporis in christianâ iconographiâ.

Choerogryllus biblicus

Investigatores recentiores putant animal, quod in bibliâ nominis sit hebraici שָׂפָן, *šāfān*, graeci χοιρογρύλλιον, esse id animal mammale, quod zoologi moderni appellant *Procaviam capensem*.

Choerogryllus in Psalmo 104 describitur animal, cuius refugium sunt saxa (Psalmi 104,18). In libro Proverbiorum choerogryllus dicitur esse animal inops atque infirmum, quod sapientiae suae causâ tamen aedificat habitacula in saxis (Proverbia 30,24,26). Praeceptum autem libri Levitici, quo choerogryllus dicitur immundus esse, quia ruminet, sed non habeat ungulas fissas, videtur errore redactorum biblicorum exortum esse (Leviticus 11,5). Ex eodem loco derivatus est locus parallelus libri Deuteronomii (14,7). Ecce synopsis locorum ipsius Versionis Septuagintae² et Versionis Vulgatae, qui spectant ad choerogryllum:

SEPTUAGINTA Psalmi 103(104),18	ὄρη τὰ ὑψηλὰ ταῖς ἐλάφοις, πέτρα καταφυγὴ τοῖς χοιρογρυλλίοις.
--------------------------------------	--

VULGATA Psalmi 103,18 Montes excelsi cervis, petra refugium **erinaciis.**

SEPTUAGINTA Proverbia 30,26	καὶ οἱ χοιρογρύλλιοι , ἔθνος οὐκ ἰσχυρόν, οἱ ἐποίησαντο ἐν πέτραις τοὺς ἑαυτῶν οἴκους·
--------------------------------	--

² Septuaginta, -ae f. cfr Albert Sleumer, Kirchenlateinisches Wörterbuch, Limburg a.d. Lahn 1926, p.716.

VULGATA Proverbia 30,26 **Lepusculus** plebs invalida, quae conlocat in petra cubile suum.

SEPTUAGINTA Leviticus 11,5 καὶ τὸν δασύποδα, ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο καὶ ὄπλην οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν·

id.11,6 καὶ τὸν χοιρογρύλλιον, ὅτι ἀνάγει μηρυκισμὸν τοῦτο καὶ ὄπλην οὐ διχηλεῖ, ἀκάθαρτον τοῦτο ὑμῖν·

VULGATA Leviticus 11,5 **Chyrogryllus**, qui ruminat unguamque non dividit, immundus est. 6 **Lepus** quoque, nam et ipse ruminat, sed unguam non dividit.

SEPTUAGINTA Deuteronomium 14,7 καὶ ταῦτα οὐ φάγεσθε ἀπὸ τῶν ἀναγόντων μηρυκισμὸν καὶ ἀπὸ τῶν διχηλούντων τὰς ὄπλᾶς καὶ ὄνυχιζόντων ὄνυχιστῆρας· τὸν κάμηλον καὶ δασύποδα καὶ χοιρογρύλλιον, ὅτι ἀνάγουσιν μηρυκισμὸν καὶ ὄπλην οὐ διχηλοῦσιν, ἀκάθαρτα ταῦτα ὑμῖν ἐστίν·

VULGATA, Deuteronomium 14,7 De his autem, quae ruminant et unguam non findunt, haec comedere non debetis: camelum, leporem, choerogryllium, quia ruminant et non dividunt unguam, immunda erunt vobis.

Marius (Marius) Ludwig

Error gravissimus:

Ova numquam fuisse afferenda lepori paschali

Die Dominico, d.20. m.Apr., a.2014, h.11:01· rettulit Marius Ludwig diurnarius ephemeridis „FOCUS-Online“ bestiarum peritus, in Latinum convertit Nicolaus Groß.

Falsâ interpretatione e choerogryllo animali biblico factus est lepus. Itaque nobis videtur esse consentaneum, ut secundum morem traditum ova paschalia afferantur a lepore.

Si in bibliâ omnia descripta essent rectâ ratione biologicâ, hodie parvulis ova paschalia non afferret lepus, sed animal prorsus aliud. In culpâ huius erroris est Hieronymus pater ecclesiasticus.

Non ita certum est, quomodo exortus sit mythus leporis paschalis. Multae sunt theoriae. Scimus autem, quis leporem tulerit in bibliam ideoque versus festum paschatis: Hieronymus pater ecclesiasticus, qui bibliam e Graeco vel Hebraico convertit in Latinum.

At ecclesiastici quoque patres non sunt infallibiles. Quarto saeculo cum Hieronymus Vetus Testamentum tractaret, in capitulo 30 libri Proverbiorum hebraicum illud »shapan« (שפן, *šāfān*, gr./lat. choerogryllus, zool. *Procavia capensis*) reddidit nomine latino *leporis* vel *lepusculi*.

Choerogryllos aspectu similes esse cuniculis, sed iisdem non esse affines

Itaque inde lepus eum locum obtinuit, qui iure concedendus est choerogryllo. Profecto choerogrylli aliquatenus aspectu sunt similes cuniculis crassulis aut marmotis¹ bene nutritis. Magnitudine quoque illis similes sunt. Adversus hanc similitudinem choerogrylli a biologicis non referuntur in numerum animalium *Rodentium* sive *Lagomorphorum* (i.e. leporibus similium), sed in propriam familiam, quam stupemus arte affinem esse elephantis et sireniis².

Ecce choerogryllus verus lepus paschalis!

Hae bestiolae pellitae, quae incolunt Africam Asiamque occidentalem, ibi vivunt praecipuè in regionibus saxosis, ubi se abdunt in saxorum fissuras cavernasve. Difficile est dictu, unde mirum nomen theodiscum, quod est *Klippschliefer* derivatum sit, – fortasse a *Klippe*, quod valet saxum. Ergo *Klippschliefer* fortasse significat *dormitorem saxorum*.

In hodiernis autem bibliis in locum leporis quadam cum rectitudine politicâ et biologicâ suppositum est nomen choerogrylli theodiscum, q.e. *Klippdachs*. At nimis sero hoc factum est. Nam munus ova paschalia afferendi iam pridem firmiter ac immutabiliter attributum erat lepori.

Hispaniam nomen suum debere choerogryllo

Ceterum eo quod choerogryllus similis est lepori vel cuniculo, Hispaniae nomen impositum est. Antiquâ aetate cuniculi feri nullâ ferè in terrâ vivebant nisi in paeninsulâ Hibericâ et Francogalliâ meridionali. Phoenices, qui cuniculorum erant ignari, cum circiter a.1100 (anno millesimo centesimo) a.Chr.n. primo Hispaniam intravissent, per errorem

¹ orig. Murmeltier, angl. marmot.

² orig. Seekühe, angl. sea cows.

putaverunt bestias longis auribus instructas ibidem circumsilientes esse choerogryllos, quales incolerent patriam suam. Quia illâ aetate Hispania videtur abundavisse cuniculis, Phoenices paeninsulam hibericam nuncupaverunt *I-shapan-im* (i.e. Terram Choerogryllorum), unde exortum est nomen Hispaniae latinum.

Itaque choerogryllus ubique terrarum quodammodo est bestia unica, quae id nacta est, ut fieret patrinus totius terrae baptismalis.

Myron³ e stercore choerogrylli factum

At tertiâ quoque de causâ choerogryllus memoratu dignus est: ex excrementis choerogrylli petrificatis⁴ perbene confici potest myron. Choerogrylli enim habent communes locos urinae merdaeque reddendae, qui plerumque sunt cavernulae aut parvae montis proiecturae. Quia hae – ut ita dicam – latrinae choerogryllorum, ab omnibus bestiis alicuius coloniae per annos frequentantur, in iisdem accumulatur massae excrementorum, quae facile decerptae colliguntur.

Talis massa stercoris choerogryllorum petrificati appellatur *hyraceum*. Quod hyraceum collectum in pulverem redactum solvitur alcohole puro. Fragrantia, quae tum exoritur, monet mixturae, quae composita est e moscho, castoreo, oleo zibethi, tabaco.

Marius Ludwig est unus e librorum bestiariorum auctoribus Germaniae illustrissimis. Viginti libri, quibus facete atque delectabiliter tractat phaenomena naturae, idem biologus ad gradum doctoris promotus usque nunc publicavit. Liber *Fabularum e regno animalium sumptarum incredibilium* ab eo scriptus est plurimum divenditus. Ceterum idem potest etiam publice audiri: Septimanatim in Radiophoniae Germanicae (*Deutschlandradio*) emissione propria, c.t. Colloquium Bestiarium (*Das Tiergespräch*), Marius exponit res scientiarum recentissime cognitae – dummodo iisdem animus auditorum excitetur et obstupescat. Marius Ludwig, qui animo inflammato solet montes ascendere, Caroliruha in urbe habitat una cum uxore duabusque felibus domesticis.

³ orig. Parfüm, angl. perfume.

⁴ *petrificatus, -a, -um, i.e. in lapidem redactus.

QUATENUS LEPUS SPECTAT AD FESTUM PASCHALE?¹

Scriptis Pinchas Lapide, in Latinum convertit Nicolaus Groß.

PINCHAS LAPIDE
1922-1997

Ut hoc statim praedicam: Non sat certê investigari potest, quatenus lepus spectet ad festum paschale et quomodo factus sit lepus paschalis. Sed lepus maturê iam videtur rationem iniisse cum ecclesiâ necnon tertio iam saeculo memoratus est in christianis homiliis.

In causâ est mendum interpretandi sat efficax. In Salomonis Proverbiorum versione graecâ (30,26) leguntur haec: *Lepores – plebs invalida; tamen domum suam aedificat in saxis*².

At in hebraico textu originali actum erat de choerogryllo, e quo Oncelus interpres saeculo secundo sine morâ fecit pedetem³ nequaquam

¹ Textus originalis invenitur hõc in opere: Pinchas Lapide, Ist die Bibel richtig übersetzt? Gütersloh 2004, p.214-216.

² Pinchas Lapide ipse affert versionem theodiscam, quae est: „Hasen – ein schwaches Volk; dennoch baut es sein Haus in den Felsen.“ Doleo, quod versionem Graecam illius Onceli (2.saec.), quam theodisce reddidit, non habeo. In versione Septuagintae hoc loco rectê afferuntur choerogrylli (v. supra p.21): οἱ χοιρογρύλλοι. – De Oncelo cfr <https://en.wikipedia.org/wiki/Onkelos>: “**Onkelos** (Hebrew: אֲוִיִּקְלוֹס), possibly identical to [Aquila of Pontus](#) or [Aquila of Sinope](#), was a [Roman national](#) who converted to [Judaism](#) in [Tannaic](#) times (c. 35–120 CE). He is considered to be the author of the famous [Targum Onkelos](#) (c. 110 CE).”

³ theod. Springhase, i.e. verbatim lepus saliens; nomen generis zoologici est Pēdētēs (gr. πηδητής, i.e. „saltator“; hoc animal lepori non est simile, potius parvo halmaturo sive macropodi sive canguro.

inhabitabat habitacula saxosa. Priores interpretes ecclesiastici pedetem mutaverunt in leporem.

Cum metaphora leporis ad Iesum eiusque ecclesiam »super hanc petram aedificatam« spectans patribus ecclesiasticis esset consueta, iisdem interpretatio huius symboli videbatur esse facilis intellectu: Pro certo habebant regem Salomonem nomine leporum iam appellasse paganos, nam refugium iisdem petendum esse ecclesiam quodammodo saxum spirituale – ut dicebatur tertio iam saeculo.

Exemplum leporum a missionariis hominibus libenter adhibebatur, praesertim in baptismatis petitoribus instituendis. Itaque lepus saeculo quarto saepe invenitur in operibus tessellatis sacellisque baptismalibus; homini baptizando hoc exemplum hōc modo proponebatur: Ut lepus domum suam in saxo aedificaret, ita hominem usque nunc infidelem baptizante vitam suam in Iesu condere. Sed baptisma quia illis diebus solebat fieri festo paschali, prima ratio intercessit inter leporem et festum paschatis, cuius effectu postea mente confictum esse leporem paschalem verisimile est.

Licet lepores falsā interpretatione immerito sint honestati, iidem tamen etiam adhibiti sunt ad proponendum exemplum malum. Lepus quod referebatur in numerum bestiarum inedibilium (Lev.11,6), eidem certē nequaquam displicuit. At propter fertilitatem suam ingentem in mythis antiquitatis habebatur pro animali omnium salacissimo. Itaque miser lepusculus usque ad aetatem reformationis in hominibus castigabatur solum hominis impudicissimi, qui lubidini suae nullo modo temperaret. Hōc sensu idem animal misericulum herbivorum iam in imaginibus mediaevalibus saepe apparet solum vitiorum humanorum.

Ut dicam brevius – gloria leporis repetenda est ex interpretatione falsā, eius infamia ex mythis paganis. Neutra autem res pertinet ad locutionem theodiscam, quae est *Mein Name ist Hase*⁴ quam a.1885 confinxit quidam alumnus academicus nomine *Viktor Hase*.

Miser autem lepus ne pessimam quidem fortunam effugit: In bibliā Lutheranā a.1984 editā et in versione anni 1980 unificatā in loco eius iterum positus est *choerogryllus* originalis.

⁴ Haec sententiola in Germaniā bene nōta est haec: *Mein Name ist Hase, ich weiß von nichts*, i.e. Nomen meum est Hase, de nullā re scio.“

**QUID A. 1682 IOHANNES RICHIER SCRIPSERIT DE OVIS DEQUE
LEPORE PASCHALIBUS PASCHALI**

Georgius Franck de Franckenau a.1682 pictus, quo praeside **Iohannes Richier** Francofurtensis in doctorum numerum receptus est dissertatione, quam eodem anno scripsit **De ovis paschalibus**.

Lepus paschalis primum omnium memoratur a **Iohanne Richier** Francofurtensi, qui a.1682 sub aegide *Georgii Franck de Franckenau* in doctorum numerum promotus est dissertatione, quae inscribitur **De ovis paschalibus – von Oster-Eyern**. Iohannes Richier dicit in Germaniâ superiore, Palatinatu, Alsatiâ regionibusque affinibus more tradito narrari leporem paschalem ova abdere in hortorum gramina fruticetaque, ubi adultis laetantibus a parvulis quaerantur. Quod lepus paschalis ova abdat, Richier dicit *fabulam, quae imponatur infantibus simplicioribusque*.

Alterâ ex parte non licet reticere, quod ipsa ova paschalia vehementer vituperabantur a praedicatoribus Lutheranis. Itaque Iohannes Richier consuetudinem ovorum paschalium dicit unum ex solitis erroribus Germaniae contemporaneae. Praeterea Richier verbis auctorum medicinalium, velut Galeni et Dioscuridis, allatis conatur demonstrare ova cocta valetudini hominis nocere.

At cum haec dissertatio latina sedecim paginas complexa insit tomo duodevicesimo seriei opusculorum Heidelbergensis, quae inscribitur

Satyrae Medicae, licet concludere hunc pastorem Francofurtensem eruditum morum in regionibus traditorum bene peritum potius voluisse iocari quam castigare.

Iohannes Richier: De ovis paschalibus. Diss. Heidelbergae 1682.

Hoc opusculum invenitur in Bibliothecâ Virtembergiae Stutgardiensis¹ necnon inspicere potest in situ interretiali. Infra lectori proponam paragraphos dissertationis Richierianae decem priores et breviarium. Locus, ubi primum omnium commemoratur lepus paschalis, inest paragrapho nonae (v. infra).

**Iohannes Richier: „De ovis paschalibus“.
diss. Heidelbergae 1682.**

p.[1]

Satyrae Medicae, continuatio XVIII. disputatione ordinaria disquirens DE OVIS PASCHALIBUS *von Oster//Eyern/* quam deo juvante in celeberrima electorali Heidelbergensi praeside Dn. Georgio Franco med. Ac. Phil. d. pp. Univers. Procancellario Fac.med. decan. Sereniss. Marchion. Badens. Archiatr. Acad. S.r.i. nat. curios. et italic. recuperat collega. Jatrophilis exhibet JOHANNES RICHTER Moeno-Francofurtensis. Ad d. Maii MDCLXXXII. horis locoque solitis. HEIDELBERGAE 1682.

¹ Württembergische Landesbibliothek Stuttgart

p.[2]

Viro plurimum reverendo, clarissimo, et doctissimo, Dn. Joh.(anni) Richier ecclesiae reformatae Gallicae Francofurtensis pastori meritissimo, vigilantissimo, parenti omni pietatis cultu suscipiendo disputationem hanc in debitae gratitudinis, honoris, et amoris testimonium inscribit ac consecrat Joh.(annes) Richier.

p.[3]

§.1.

Varii variis in Germaniae nostrae locis errores hodiernum² foventur, qui tamen antiquitate se tueri volunt.

Huc forte non male retulerim OVA PASCHALIA, *di Oster//Eier*, quando sc. ipsis Paschatis feriis tam ruri, quam in urbe ova ad duritiem cocta, non solum nude ita exhibentur, sed variis quoque coloribus insigniuntur, praecipue violaceo, rubro, luteo, viridi, versicolore, appictis variis figuris, lemmatibus etc. Inde et in Saxonia *di schönen Eier/ roten oder gelben Eier* appellantur. Huc forte respexit Erycius Pvtean, in Ovi Encom. F.m.423. a. inquires: *Ovum est candidum: et omnes tamen colores admittit: Scribi potest, pingi potest, tingi potest; et nunc flavum, nunc rubrum, nunc coeruleum patrii ritus faciunt.*

§.2.

Talia non solum susceptores e baptismo susceptis suis mira, uti sibi persuadent, benevolentia donant atque offerunt: Sed et amici sibi invicem, amasiis amantes etc. De Russorum Paschatis festo ita Olearius *Persischen Reisebeschreibung* f.134. et 290. (ap. Dietherr, in orbe novo lit. f.463.) *Wann si auff der Gaßen einander begegnen/ grüßen si sich mit einem Kusse auff den Mund/ und sagen: Christus ist auferstanden: darauff antwortet der andre: Er ist wahrhaftig aufferstanden. Es wird auch niemand einem andern solchen Kuß und Gruß neben einem gefärbten Ei weigern.*

§.3.

Cum autem aliquibus in locis generali quidem nomine *di Oster//Eier* susceptis offerantur commutata in alia et saepe pretiosa donaria vestes puta, aurum argentum etc. ideo magistratus non male illum malum compescuit morem sub mulcta, de qua videantur Dnn. ICTi, et praecipue

² cfr Krebs, Antibarbarus der lateinischen Sprache, Frankfurt 1843, p.386: „hodiedum und **hodiernum**, noch heute, noch heutzutage, sind N.L. (neulateinisch) für hodie oder hodie quoque.“

de publico bono reip. civilis et literariae praeclare meritis nobili Dn. Ahasv. Fritschivs in Subplem. Speidelio-Besold. f.m.90.a. his verbis: *Oster//Ei holen*. In quibusdam locis, ut in Thuringiae et Misniae partibus usu receptum, *das di Kinder uff Ostern bei Iren Tauffpaten/ das Oster//Ei/ sive ut vocant, das schöne Ei holen*. Alibi vero ist so wol das *Neue Jar gäben/ als das Oster/Ei holen/ sive den Grünen Tonnerstag austheilen bey straffe verboten*. Vid. *Ordin.Polit.Elector.Saxon.de Anno 1612. circa finem. Qua sub mulcta X. thalerorum hoc prohibitum est, licet ob suetam officialium negligentiam male servetur*. Ex eodem quoque allegat Doctiss. Ictus Christ.Lud.Dietherr, in orbe novo literat.S Continuat. Besold f.m.463.

§.4.

Originem horum ovorum plerique viri docti fatentur se ignorare. Conjecturae tamen afferuntur. A Judaeis aliqui repetunt: Hi enim in paschatis sui festo inter alias vanissimas ceremonias habent quoque ovum ad duritiem coctum symboli loco. Ita enim scribit Anton. Margaritha in lib. *Der gantze jüdische Glaube etc. lit.D. August.Vind.1530: Si nämen ein hart Ei/ das sollt auff di Obfer der feste deuten*. Allegante Nobil.D.Dietherro. l.t.

§.5.

Aliqui ethnicismum sapere volunt. Dannhauer in Evangelischen Denkmal: Orat. in festo paschatos p.m.352. his verbis: *Es haben vorzeiten di blinden Heiden um diese Jars//Zeit herum ire Ludos Circenses Eier//Fest und Eier//Spil gehalten/ da si den beiden Eier-Götzen (Castor und Pollux ovo prognati ab uno Jove-Cygno in nido Ledaeo) zu ehren in circo ovali, inn einem Eier//runden Platz um di Eier inn di Wette geloffen. (von welcher Oster Faßnacht noch auch unter uns Christen/ deren Rum nicht fein ist/ ein Sauer//teig überbliben/ das man auch auff den Ostermontag um di Eier lauffet) daß Papstum hatt auch seinen Chrisam daran gesmiret/ und geordnet/ das/ nachdem man bisher 40. Tage lang sichz deß Fleisches und Eier enthalten müßen/ und nunmehr auff den Ostertag der Paß/ Fleisch und Eier zu äßen/ geöffnet/ das man die Eier in die Kyrch tragen/ und mitt Abergläubischen Cerimonien weihen sollte/ sint lauter lappalia etc.*

§.6.

A Jejuniio Quadragesimali ortum conjicit quoque maxime reverendus atque excellentissimus D.D.Joh.Lud.Fabritivs theologus incomparabilis, fautor et collega noster honoratissimus in doctissimis suis ad me literis 2.Maj. 1682. *Quamvis enim (ait) hodie propter generalem*

dispensationem concessum sit illo tempore ovis vesci, olim tamen severe prohibebatur. Synodas enim Cpna in Trullo habita Can.LVI. tam laico, quam clericis serio injungit, ut abstineant per Quadragesimam non solum carne, sed et lacte atque ovis. Et d.4. c.6. repetitur Gregorii I. capitulum ad Augustinum Anglorum episcopum, cujus tenor hic est: Par esse, ut quibus diebus a carne animalium abstinemus, ab omnibus quoque, quae sementinam carnis originem, jejunemus, lacte videlicet, caseo et ovis. Cum autem finita hyeme sub veris auspiciis gallinae iterum incipiant parere ova quam plurima; quibus tamen usque ad paschatos frui non licebat, magna eorum copia fuit asservata; quae dein eo avidius et largius consumebantur. Aut forte illa ova ad duritiem cocta asservabantur donec ipsis feriis illis integrum erat salva conscientia, ut non salvo stomacho; quae dein quoque sacerdotibus aliisque poterant donari.

§.7.

Nec adeo abludit Rudolph. Hospinianus De origine festorum christianorum f.m.65. ita scribens: Feria illa, quae proxime sequitur Dominicae Resurrectionis diem, germanice der Ostermontag/ multis in regionibus convivium agitantur, quae fere ovis et mellitis quibusdam libis mellitis atque placentis constant. Et pluribus in locis, cum scholastici hymnum illum canunt: Christe qui lux etc. Tum cetera quoque turba puerorum et puellarum ostiatim OVA colligunt, ab iis maxime, qui eos e sacro fonte levarunt, et illa tum simul comedunt, quod vulgo Oesterlen vocant. Ipsa vero OVA sic collecta, tantum non emendicata Zimpfeltag vocant quasi Simbeltag/ propterea quod illis ovis ceu symbolis collatis atque collectis una epulari consueverunt.

§.8.

Possit forte et huic conjecturae locus esse, videlicet, ova offerri, tanquam emblema resurrectionis. Item quia ex ovo omnia surgunt. Utar verbis Macrobiani I.VII. Saturnal. c.16. dicentis: Nec importune elementis, de quibus sunt omnia, ovum comparaverim. In omni enim genere animantium, quae ex coitione nascuntur, invenies ovum aliquorum esse principium instar elementi. Aut enim gradiuntur animantia, aut serpunt, aut nando volandove vivunt. In gradientibus lacertae et similia ex ovis creantur. Quae serpunt ovi nascuntur exordio. Volantia universa de ovis proeunt etc. Videantur e recentioribus, Harveius, Hornius, Graf, Swammerdam, Kerckringivs, Bartholinus, Garmannvs aliique (de ovario mulierum egimus Sat.Med. contin.IV.§.2. Anno 1674.) qui et ipsum hominem, et omnia animalia (immo addo ego : Omnia corpora viva) ex ovo generari recte statuunt.

Et quomodo aeternitatem ex ovo discere possimus e Pvteano allegat Cl.M.D. Omeisius in prolus. Acad.IV.p.m. 115.

§.9.

In Germania Superiore, Palatinatu nostrate, Alsatia et vicinis locis, ut et in Westphalia **vocantur haec ova di Hasen//Eier a fabula, qua simplicioribus et infantibus imponunt leporem (der Oster//Hase) ejusmodi ova excludere, et in hortis in gramine, fruticetis etc. abscondere ut studiosius a pueris investigentur, cum risu et jucunditate seniorum.** Et revera saepe leporum, h.e. imprudentium nomine possunt venire, qui ejusmodi ovis expositis non solummodo jocos quaerunt: siquidem saepe cum illis ovis pueri valetudinis suae magnam inveniunt jacturam; quando dein, semoto arbitro, ista justo avidius per ingluviem ingurgitant, sine sale, sine butiro, aut alio condimento, adeoque dolorem voluptate sibi coëmunt, ceu jam ab aliquot annis, multis sum edoctus experimentis. Hac igitur vice conabor quaedam de intempestivi istorum esus noxa edisserere; utut rarissimos habeam, quod hoc in passu praeceuntes sequi possim.

§.10.

Monachus quidam franciscanus, cum in festo Paschatos collecta ova a se ad duritiem cocta, ad saturitatem edisset, adstricto ventre, qui neque clysteribus, neque medicamentis cederet, obiit; ceu scribit Brasavolus, allegantibus Moebius Inst.Med.I.N. p.ac.5.p.m.496.seq. et Jonston. In hygien.p.m.160.sq. Causae hujus mali inferius allegabuntur . . .

etc. etc. etc.

p.15

BREVIARIUM

1. Inter absurda Germ. ritus ova paschalia varii coloris. 2. quibus data. 3. commutata in pretiosiora mulctantur. 4. Origo Judaeis. 5. ab ethnicis. 6. a Quadragesima. 7. *OsterMontag/ Oesterlen/ Zimpfeltag*. 8. Ex ovo omnia viventia. 9. *Di Hasen//Eier* et eorum noxa. 10. in monacho. 11. in puella. 12. in puero. 13. divisio ovorum non convenientium. 14. Ova frixa. 15. omnium pessima. 16. Ova suffocata cum modo parandi et usu. 17. Ova assa. 18. ova paschalia i.e. dura. 19. Laudantur, 20. 21. improbantur. 22. An calculum generent. 23. Negatur. 24. Albumen, quale in concoctione. 25. Ovorum durorum noxa ulterior. 26. An in febb. Ova convenient? 27. Usus eorum ap. Ebraeos et noxae probatio. 28. Salat mitt Eiern. 29. Nocent quoque quia tinctorum coloribus. 30. Curatio. 31. Conclusio cum refutatione Americanorum.

Num ex „agno Dei“ factus est „lepus paschalis“?¹

Quomodo lepus paschalis factus sit saeculare animal paschale

*Scriptit Prof. Dr. theol. Manfred Becker-Huberti Coloniensis,
in Latinum convertit Nicolaus Groß.*

Aetate hodiernâ lepus qui dicitur paschalis factus est quodammodo animal festi paschalis symbolicum. E contrario a patribus ecclesiasticis lepus habebatur animal infame. Vetabant, ne idem comederetur, quia eius carne excitaretur libido. Propter suam petitionem coeundi diuturnam suamque fertilitatem lepus prius dicebatur esse symbolum libidinis. Duabus autem theoriis explicatur, quomodo lepus factus sit lepus paschalis. Investigatores eam defendentes, quae est magis popularis quam altera, coniciunt leporem paschalem esse exortum pane paschali male cocto: Agnum enim paschalem in furno deformatum habitum esse pro paschali lepore. Sic ex agno Dei factum esse paschalem leporem. At hac teoriâ magis temere quam doctê inventâ non explicatur, cur lepus paschalis narretur ova paschalia afferre et abdere. Itaque verisimilior esse videtur altera theoria, qua lepus paschalis docetur ita ut sertum adventuale² inventus esse a christianis evangelicis.

Ōvis paschalibus olim confessiones esse distinctas

Cum inter catholicos mos ôvi paschalis depicti eiusque ritus liturgiae iniunctus, id est ovorum benedictio, per saecula permaneret, hae consuetudines a praedicatoribus evangelicis coeperunt vituperari: Medicus enim Heidelbergensis nomine *Johannes Richier* dissertatione suâ, c.t. *De ovis paschalibus / von Ostereiern a.1682* vituperat ova paschalia ut errores aetatis antiquae. Sed imprimis ei cordi est res medicinalis. Nam Richier loquitur de morbis frequentibus, qui efficiantur

¹ v. http://www.brauchtum.de/fruehjahr/ostern_2.html. Prof. Dr. theol. Manfred Becker-Huberti, Köln: Vom „agnus Dei“ zum „lepus paschalis“? Wie der Osterhase zum säkularen österlichen Symbolstier wurde. http://www.brauchtum.de/fruehjahr/ostern_2.html

² orig. Adventskranz.

ôvis, quae dicantur a lepore allata esse, abunde comesis necnon refert de variis casibus, in quibus ovis paschalibus duris immodicê comesis et iuvenes et senes in mala incidisse graviora stomachi intestinorumque: Monachum quendam franciscanum, cum festo paschatis ova a se collecta comedisset, fati concessisse. Alium tempore paschali ovum rubrum deglutire voluisse integrum, sed cum fuisset ovum nimis magnum, collum nimis parvum, illum mox suffocatum esse. Hôc autem in contextu sermonis îdem medicus loquitur de lepore paschali. Qui scribit cum cetera tum haec: *haec ova di Hasen//Eier a fabula, qua simplicioribus et infantibus imponunt leporem (der Oster//Hase) ejusmodi ova excludere, et in hortis in gramine, fruticetis etc. abscondere ut studiosius a pueris investigentur, cum risu et jucunditate seniorum.* Hôc loco furtim vituperantur ova paschalia ipsa, quae saeculo decimo septimo essent phaenomena merê catholica. Catholici enim ova paschalia considerabant symbola Christi resurrecti, quae – depicta et benedicta – credebantur esse salutifera; quae etiam effecta erant ordine ieiunii catholico, quo interdictum erat, ne inter ieiuneum comederentur ova. At christiani evangelici credebant ovis paschalibus subesse falsam sententiam iustitiae labore assequendae. Nam secundum fidem reformatariam homo coram Deo non fit iustus laboribus exanclandis, id est ieiuniis quoque patiendis, sed *solâ fide*. Haec sententia exprimi potest formulâ populari: *Ôvis non fit festum paschale* – quasi catholici hoc umquam contendissent!

Eo quod praedicatores evangelici recusabant ova paschalia catholicorum, non est impeditum, ne evangelici quoque christiani inciperent ova paschalia adhibere, sed nunc saecularia. Ipsis autem ôvis saecularibus effectum est, ut mente confingeretur lepus paschalis. Ex a.1700 ex unâ parte complura inveniuntur scripta evangelica, quibus vituperantur *fidei paschalis vitia*, ut doctrinâ morali impugnentur catholici mores paschales traditi. Ex alterâ autem parte cives urbani evangelici favere coeperunt ôvis paschalibus adhibendis: Circa annum 1800 cives sibi effecerunt mundum familiae proprium animi inclinatione flebili atque romanticâ ab aliis hominibus societatis seclusum, qui sibi videbatur esse ad indolem parvulorum quam aptissimam et qui quadamtenus commixtus erat ex animorum benevolentîâ atque turgore, flebilitate et simplicitate³.

Illâ aetate ova paschalia in familiis civium urbanis iam comprobabantur, sed non ut symbola religionis aut cultûs civilis, sed – tamquam partes familiaris festivitatis paschalis – ut dona parvulis danda. His ôvis paschalibus saecularibus id erat proprium, quod – a parentibus abdita –

³ orig. „eine romantisch-rührselige ghettohafte Familienwelt, sondern in ihr eine eigene - vermeintlich kindgemäße - Kinderwelt, eine Mischung aus Gutwilligkeit und Pathos, Sentimentalität und Naivität.“

a liberis erant investiganda. Talis ovorum paschaliū indagatio a.1783 in domo Goethei Vimariensi facta esse (nota bene factam esse die ante parasceuen) tradita est⁴. Nec sine causâ, nam indagatio ovorum paschaliū necnon lepus paschalis non inveniuntur nisi in evangelicis regionibus et apud evangelicos auctores. Ii, qui hanc rem explicare volunt, libenter provocant ad leporis fertilitatem aut mores, quos hae bestiae exhibent inter tempus copulandi praepaschale: Lepores in loco solent diutulê permanere immoti (quasi morâ utantur ad ova parienda), deinde subito prosiliunt. Quod – plerumque ratione ironicâ – indicium affertur stercus leporinum tamquam „ova paschalia“, eo confert ad argumentum, quod stercus leporis reverâ est formâ ovali rotundâve et saepe humo impositum est tamquam nido. At tales fabellae numquam poterant narrari parvulis ruralibus. Itaque lepus paschalis – similiter ac *Adebar*, i.e. ciconia, quae narratur infantulos afferre – est confictio civium urbanorum.

Medio aevo »imago trium leporum« bene nôta erat. In eâdem tres lepores in circulo ita sunt efficti, ut in summâ tres tantum aures sint necessariae, ut omnes tres lepores haberent aures binas. Simul longis auribus efformatur triangulum, quod esse videtur symbolum trinitatis. Ex hac imagine fortasse repeti potest origo leporis paschalis. Exemplum talis imaginis pulcherrimum invenitur in Paderbornensis ecclesiae cathedralis porticu quadrilaterâ, quae appellatur *fenestra trium leporum*. Imago trium leporum invenitur etiam in heraldo *Haslochiano*, item in lapide finali ecclesiae Petri et Pauli, quae sita est *Vissemburgo in oppido* Alsaciae. In Helvetiâ talis imago invenitur in ecclesiae *Lapersvilensis* arcu choralis. At postea tales imagines prohibitae sunt, nam hae imagines trinitatis non verae sunt, nisi supponitur unitas trium personarum Dei, iisdem imaginibus ergo postulatur aequitas harum personarum. At quia Deus Pater et Filius et Spiritus Sanctus sunt personae diversae, imago trium leporum postea a theologis est recusata.

⁴ cfr Heinrich Düntzer, Studien zu Goethes Leben, Leipzig 1861, tom.1, p.172 sq. Ibi verba afferuntur cuiusdam viri nominis *Matthisson*, qui narrat de festo ova indagandi parvulorum, quod ipse vidit a Goethe institui a.1783, d.19. m.Apr., in horto domûs suae.

Victoria leporis paschalis

Licet lepus paschalis circa annum 1800 demum incipit praevalere, tamen est vetustior. Iohannes Richier in Heidelbergensi suâ dissertatione refert haec: *In Germania Superiore, Palatinatu nostrate, Alsatia et vicinis locis, ut et in Westphalia vocantur haec ova di Hasen//Eier a fabula, qua simplicioribus et infantibus imponunt leporem (der Oster//Hase) ejusmodi ova excludere, et in hortis in gramine, fruticetis etc. abscondere ut studiosius a pueris investigentur, cum risu et jucunditate seniorum.* Causa nominis ovorum leporini probabilis in catholicis saltim regionibus non videtur fuisse lepus paschalis, sed certa quaedam imago, qua ova paschalia depingebantur. *Henricus Vilelmus Tischbein* pictor Goethei refert circa annum 1760 in protestanticâ Hassiâ septentrionali in festum paschale ova depicta esse figuris flavis, rubris, caeruleis. *Cuidam ovo infuerunt tres lepores cum tribus auribus, tamen omni lepori fuerunt solitae aures duae.* Hôc loco describitur *imago illa trium leporum.* Hodie notissima imago huius generis vitrea invenitur in porticu quadrilaterâ ecclesiae cathedralis Paderbornensis. Imagine trium leporum, qua tres lepores intra circulum sic exhibentur, ut altera auris unius leporis videtur etiam particeps esse alterius, illustratur trinitas, id est unitas, quae inest trium compositioni. Eo quod tales imagines leporum primum apparuerunt in ôvis paschalibus catholicis, postea in evangelicis quoque, moribus ovorum catholicis sublatis fieri poterat, ut simplici ratione concluderetur lepores ôvis impictos ova secum attulisse.

Lepus paschalis supra limites confessionum non est transgressus cogitatione oecumenicâ aut conscientiâ nationis exortis. Idem animal fictitium percrebrescebat tribus rebus quae sequuntur: industriâ dulciariâ et libellis infantulorum et chartulis cursualibus. Saeculo undevicesimo, quo modo inventum erat certis rapis confici posse saccharum, lepore paschali invento fabricatores dulciariorum novam spem conceperunt lucri sui augendi. Lepores omni formâ instructi, sed semper dulces, facti sunt merx certo tantum tempore anni vendibilis, qua primum exornatum est novum festum parvulos donandi, postea ad adultos quoque spectavit. In libellis infantulorum coeperunt familiae leporum humanis similes vitam monstrare, quae per totum annum nulli rei alii videbatur dedicata esse ac ôvis quam pulcherrimis pariendis, quae offerrentur infantulis quam carissimis. Chartulis cursualibus, quae in festum paschale scribebantur, *salutationes paschales*, non solum lepus paschalis – plerumque arte ineptulâ⁵ exhibitus - diffundebatur, sed ex iis etiam apparet, quale festum fuerit illis hominibus: festum saeculare, quod celebrabatur in familiis civium, quae tamquam castra

⁵ ars ineptula, i.q. *Kitsch*.

mediaevalia ab aliis erant seclusa, e quibus extranei sermone scriptuali salutabantur, ratione tectâ et frigidâ⁶.

Cultus autem leporis paschalis occultationisque ovorum paschalium a fide christianâ privatus eo insignis est, quod apparet donator eodem modo, quo fabellis piis legendis apparet donator Sanctus Nicolaus, cuius munus translatum erat ad *Christum Infantulum* saecularemque *Virum Natalicium*: Lepus quoque donabat clam et incognitus. Lepus paschalis apud ova inventa numquam conspiciebatur, semper modo aufugisse dicebatur.

Perscrutatores invenerunt leporem paschalem brevi ante bellum mundanum primum ruri adhuc magnâ ex parte ignotum fuisse. At a.1932 lepus paschalis ubique erat nôtus limitesque confessionum erat transgressus. Tamen îdem in nonnullis familiis catholicis, quae moribus traditis erant deditae, hoc animal ficticium adhuc quadamtenus habetur pro mirione⁷ supposito, quem homines non arcessiverunt et de quo quid faciant, nesciunt. Talibus familiis lepus paschalis potius videtur esse decoramentum inevitabile et inexplicabile. E sententiolâ sermone salebroso ad infantes apto confictâ, quae de lepore paschali dici solebat in regione Mosellanâ, apparet, quam remoti fuerint homines rurales ab istâ personâ donatoris artificiali, quae erat a civibus urbium evangelicis conficta: *Die Mutter fârbt die Eier, der Vater legt sie ins Gras. Dann meinen die dummen Kinder, es wâr' der Osterhas*⁸.

Gallina paschalis, gallus paschalis, vulpes paschalis, avis paschalis, ciconia paschalis.

Licet hodie lepus paschalis nôtus sit Germanis omnibus, sed hoc non semper ita fuit. Tirolenses loquuntur etiam de *gallinâ paschali* ova paschalia pariente. Incolae Bavariae superioris, Austriae, Thuringiae, Slesvigis-Holsatiae narrabant ova afferri a gallo, Hannoverani a vulpe, homines prope litem batavicum habitantes ab ave paschali sive grue. In Thuringiâ ciconia dicitur ova attulisse paschalia. Quibusdam in regionibus Helvetiae ova paschalia afferuntur a cuculo. In Bavariâ superiore singulis locis ipse agnus paschalis (!) dicebatur apportator ovorum. In Vogesis montibus et in Carinthiâ campanae, cum feriâ quintâ in cenâ Domini obmutescunt, dicuntur easdem Romam volavisse, ut

⁶ orig.: „Ein säkulares Fest in bürgerlich-familiärer burgenartiger Abgeschlossenheit, aus dem man Fremde distanziert und kühl schriftlich grüßte.“

⁷ mirio, -onis m.: orig. *Kretin*. cfr Otto Keller, Lateinische Volksetymologie und Verwandtes. Wiesbaden 1891, p.133: „Mirio: Aus morio von μωρίων, μωρός – Cretin, ist im archaischen Latein mīrio, missgestalteter Mensch, auch Fratzengesicht hervorgegangen...“

⁸ i.e. Latine: Mater ova colorat, pater graminibus imponit. Deinde stulti putant pueri, hoc fecisse leporem paschalem.

afferrent ova paschalia. Eas die sabbati antepaschali reversas praetervolantes ova in gramina deicere, ubi quaerenda sint a parvulis. At in Italiâ lepus paschalis lepus paschalis prorsus ignotus est.

Ubi conficiuntur panificia paschalia, forma leporis paschalis est gratissima: Panes sunt placentaeque in formam leporis redactae, in quibus leporis posteriora saepe instructa sunt ovo paschali. Panificium haud rarius est agnus paschalis. Hilari quodam carmine Eduardi Mörike describitur, qualis ratio intercedat ovo leporique paschali: *Die Sophisten und die Pfaffen / Stritten sich mit viel Geschrei: / Was hat Gott zuerst erschaffen, / Wohl die Henne? Wohl das Ei? / Wäre das so schwer zu lösen? / Erstlich ward ein Ei erdacht: / Doch weil noch kein Huhn gewesen, / „Schatz, so hat's der Has' gebracht.*⁹

**HAEC SYMBOLA
DE ORIGINE LEPORIS PASCHALIS
A
PROFESSORE MANFREDO BECKER-HUBERTI
COLONIENSI
EST CONSCRIPTA
A
NICOLAO GROSS
IN LATINUM CONVERSA.**

⁹ i.e. Latinê: Sophistae et clericali/ rixati sunt magno clamore sublato:/ Quid Deus primo creavit, /Utrum gallinam? An ovum?/ Primo ovum est excogitatum:/ Sed quia gallina nondum fuerat/ "Cara mea, allatum erat a lepore".

ECCE INSIGNE EPISCOPI LEPORARIUM

Insigne Episcopi Pauli Varnerii Scheele, qui fuit episcopus Herbipolitanus a.1979-2003

Huic insigni, quod divisum est in duos campos, in capite scuti inest crux rubra albo colore circumdata, id est insigne veteris Episcopatus Principalis Paderbornensis (quo significatur, quam artê Episcopus *Scheele* coniunctus sit cum fide infractê traditâ). Infra in altero campo scuti invenitur colore aureo circumdata **imago illa trium leporum**, cuius exemplar originale inest cuidam **fenestrae porticûs quadrilaterae ecclesiae cathedralis Paderbornensis** (triplicitas simplex et simplicitas triplex est symbolum mysterii fidei praecipui Ecclesiae Catholicae totiusque Christianitatis.)

Episcopi autem verba electissima sunt *Pax et Gaudium*, quae inveniuntur in Epistulâ Sancti Pauli ad Romanos scripta (Rom.14,17): **NON EST REGNUM DEI ESCA ET POTUS, SED IUSTITIA ET PAX ET GAUDIUM IN SPIRITU SANCTO.**

**HANC EPISTULAM LEONINAM
UNDECENTESIMAM**

SENDEN IN OPPIDULO BAVARIAE SUEBICAE PERFECIT

Die Saturni, 02. m.Apr. a.2016

Nicolaus Groß

LEO LATINUS

<http://www.leolatinus.de/>